

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת שמות תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 466

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

התורה כדי להדגיש, שזעקתם של ישראל עלתה אל האלקים ונשמעה ברחמים, אף על פי שלא היתה זו זעקת תפלה אלא זעקת כאב שנבעה מקשי העבודה.

ביסוד זה באר רבי אליעזר יצחק פריד מראשי ישיבת וולוז'ין את הסבה שבתוך סדר ברכות שמונה עשרה אנו מבקשים באפן כללי "שמע קולנו", מבלי לפרט שפונתנו לקול תפלה ובקשה: כפי שאב השומע את זעקת בנו, אף אם היא לא כונה כלפיו, בודאי לא יעמד מנגד אלא ימהר לכר את סבת זעקתו ולהושיט לו עזרה, כפי מבקשים אנו מהקדוש ברוך הוא, שאף כאשר זעקתנו בוקעת מתוך עמק צרתנו ואיננו מכוונים אותה כלפיו, בכל זאת ישמענה ברחמי ויושיענו (נטעי איתן שביעאי לר"א זקהיים) עמ' יט).

ברוך הוא למנוחה את היום שאף הוא בחר עבור ישראל - יום השבת.

רבי דוד לוריא הוסיף ופרש על פי מדרש זה, את הסבה שבדברות השניות תלתה התורה את מצות השבת ביציאת מצרים, כפתיב (דברים ה' ז'): "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויצאך ה' אלקיך משם... על פן צאך ה' אלקיך לעשות את יום השבת", ואף בקדוש תקנו חכמים להזכיר: "זכר ליציאת מצרים"; העבדה שהשבת נקבעה כיום מנוחה לדורות מזכירה את יציאת מצרים, שכבר במצרים שבתו ישראל ביום השבת (פרוש הרד"ל על שמור"א כו).

הזעקה נשמעת אף בלא סבה

"ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ואנחנו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל זעקתם אל האלקים מן העבדה; וישמע אלקים את נאקתם" (ב-ג-כד)

יש להבין, אחר שכבר נאמר: "ויאנחנו בני ישראל מן העבדה", מדוע שבה התורה ומזכירה בשנית: "ותעל זעקתם אל האלקים מן העבדה"?

האור החיים הקדוש באר כי כפלה זאת

סדר ההורות בכרפת הנשואין

"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" (ב א)

אמרו חכמים (סוטה יב א, הבא ברש"י) שעמך פרש מיוכבד אשתו מפני גזרת פרעה להרג את הזכרים, וכיון ש"גדול הדור היה" עמדו כל ישראל ונהגו כמותו. אמרה לו מרים בתו: "אבא, קשה גזרתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא הזכרים, ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות". שמע עמך לעצת בתו והחזיר את אשתו, וכך מתארת זאת הגמרא: "הושיבה באפריזון, ואהרן ומרים מרקדים לפניו, ומלאכי השרת אמרו (תהלים קיג ט): 'אם הבנים שמחה'".

על פי זאת ישב הגר"ח סולובייצ'יק מברסק תמיהה העולה בגסס ברפת הארוסין: "...והתיר לנו את הנשואות לנו על ידי חפה וקדושין, ברוך... מקדש עמו ישראל על ידי חפה וקדושין"; לפי דין תורה תחלה מקדשים את האשה [ארוסין], ורק אחר כך נושאים אותה באמצעות החפה, ומדוע בכרפה אנו מקדמים את החפה לקדושין?

אלא שלאמור יש לכאן שתקנו כפי לפי סדר מסרת הנשואין שנהג בישראל; עד מתי תורה נהגו לשאת בחפה בלבד, וכפי שמתארת הגמרא שעמך נשא את יוכבד בשנית על ידי שהושיבה באפריזון [חפה], ורק במתי תורה התחדש שיש להקדים מעשה קדושין לחפה (ראה רמב"ם אישות א, א), לכך תקנו להקדים את החפה לקדושין בכרפה (תשובות והנהגות ח"ד, הנהגות הגר"ח אות קמב).

השבת נתקנה בכחירת משה

"ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וידא בסבלתם" (ב יא)

דרשו חכמים (שמו"ר כח) שבראות משה בסבלם של ישראל, בקש מפרעה לתת להם יום אחד למנוחה, באומרו: "מי שיש לו עבד, אם אינו נח יום אחד בשבוע הוא מות", ואכן, פרעה הסכים עמו ותן להם את יום השבת למנוחה.

על פי זאת פרש רבי יעקב בעל הטורים (טור או"ח רפא) את גסס תפלת יום השבת: "ישמח משה במתנת חלקו" - משה שמח בראותו שבחר הקדוש

מדוע מהרתן לענות אמן?!

"ותבאנה אל רעואל אביהן ויאמר מדוע מהרתן בא היום" (ב יח)

במסכת ברכות (מז א) מביחים חכמים אריכות ימים למי שעונה אמן במתינות ומזהירים שלא להחפז בעניתה. בדברייהם מזהירים חכמים על שלושה מיני אמינים שמתמת החפזון אינן נאמרות פהלכתן: א. אמן חטופה - שאינו הוגה אותה פקודה המדקדק; ב. אמן קטופה - שקוטף ומבליע אחת מאותיותיה; ג. אמן יתומה - שעונה מבלי לשמע את הכרפה.

רבי אברהם נפתלי שייר, אב"ד מגנצא, פרש שלאמינים אלו רמז דוד המלך בפסוק (תהלים נ טז): "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי", חקי ראשי תבות: 'קטופה', 'קטופה', 'יתומה' (תורי זקב"ש ד ח).

דורשי רשומות אמרו כי בפסוק שלפנינו נרמזה תוכחה לנחפזים בענית אמן. "מדוע מהרתן בא היום" - סופי תבות אמן; כפיכך תמה הפתוב: מדוע מהרתם לענות אמן, ובכך נכשלתם בעניתה שלא פהלכה?! (תורה מסיני).

בני אמונים

כאבל אם קודר

בצער רב וביגון עמוק מודיעים אנו על פטירתה של האשה החשובה, אשת חיל יראת ה', מופלאת במידותיה, אוד מוצל מאש אשר השכילה להתנער מעפר ובחסד ד' זכתה להקים דור ישרים מבוך

דבורה מרת

מרמורשטיין ע"ה

אלמנת הרה"ח המפורסם לשם ולתהילה, איש אמונים

רבי חיים בן ציון זצ"ל

מעומה לב משתתפים אנו באבלו הכבד של בנה הדגול, תומך תורה ורודף צדקה וחסד, איש אמונות רב ברכות, הגידי המפורסם, מגדולי מזכי הרבים בדורנו, הזוכה להרבות פעלים בכל כוחו להרים קרן עניית אמן בקרב בית ישראל

הרב יעקב דב מרמורשטיין שליט"א

מייסד ונשיא 'בני אמונים' בארץ ובעולם

ואתו עמו כל בני המשפחה הכבודה

בעל הנחמות ישלח דברו וינחם בתוך אבלי ירושלים, ירפא לכאבו ויחבוש לפצעם, זכיותיה וצדקותיה יעמדו לו בהמשך מפעלותיו הגדולים, להרבות ולהוסיף חיילים לאמונה, לתורה ולחסד, ויראו הוא וכל הנלווים אליו אך טוב וחסד מעתה ועד עולם, באריכות ימים ושנים טובות, עדי נוכח לראות יחדיו בתחית המתים במהרה בימינו, "וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן".

החותמים בצער

רבבות אלפי "בני אמונים" בארץ ובעולם

יושבים שבעה בבית המנוחה רחוב אהרונביץ 59 בני ברק

‘יקם סערה לדממה’

בינתים התקשר המנכ"ל לרב החובל של 'מאבה' ובקשו למהר להגיע לנמל מקדם ככל האפשר, כדי שלכל הפחות יוכלו להספיק לפרק ממנה את מטענה לפני בוא הסערה.

זמן מה לאחר מכן כבר החלו להשמע קולות הסערה; רוחות עזות נשבו, ברקים הבריקו ורעמים רעמו, ונראה היה כי הסערה כבר ממש כאן. נציגי חברת אם-אס-סי שהגיעו מחו"ל לכבוד המארע, התבוננו בסערה בדאגה רבה. ככל שנקפו השעות גברו הברקים והרעמים, וגשם החל לרדת. איש לא יכול היה לצפות אם הטקס המתכנן יתקיים כמתכנן או שלא.

בשעה אחת וחצי בלילה הגיע למשרדי הנמל השדר המבשר כי האניה מתקרבת לנמל. הסערה כבר הייתה חזקה דיה כדי להורות לרב החובל לשמור על מרחק בטוח מהנמל. אולם המנכ"ל, מתוך האמונה שקננה בלבו, החליט בכל זאת לפתח בתהליך קליטת האניה. הוא שלח את הספינות הגוררות, אלו שאמורות למשוך את האניה לכיוון הנמל, לעבר הספינה.

בשעה שתים לפנות בקר, בדיוק בזמן שבו החלו הגוררות בתהליך הגרירה, התרחש לפתע הגס המפלא. הסערה הגדולה שקטה באחת, ודממה השתררה באזור הנמל. בתוך כשעה כבר הייתה האניה קשורה לרציף, ועובדי הנמל המסורים החלו בפעולות נמרצות לפריקתה. העבודה נעשתה בזריזות יתרה, שכן איש לא ידע מתי תתחדש הסערה.

בשעה תשע בבקר הסתים תהליך הפריקה. שעה לאחר מכן היה אמור הטקס להתחיל, והנה החל שוב לרדת גשם כבד. שוב רחף סימן שאלה מעל הטקס, האם יתקיים או שלא.

והגס התרחש בשנית. בשעה עשר בדיוק פסק הגשם. העננים התפזרו ושמש נעימה הציצה בעדס. עבדה זו עמדה בסתייה מחלטת לתחזית הנחרצת שהתפרסמה אמש, ובאי הארוע, אפלו הגויים שביניהם, לא יכלו שלא להתפעל מהגס המפלא שהתרחש לנגד עיניהם.

בשעה רבע לשלוש, כשעתים לפני כניסת השבת, עזבה 'מאבה' את הרציף, והמנכ"ל הנמרץ מר מגדי זלצמן יכול היה סוף סוף לשחרר אגחת רוחה.

למרבה הפלא, כמה דקות לאחר עזיבת האניה את הנמל, התחדשה הסערה במלוא עצמתה, ובעקבות כך נסגר הנמל לכניסת אניות עד ליום ראשון בבקר.

רק מעט אנשים ידעו על הצדיק הנסתר העומד מאחורי הגס. רק מעטים ידעו כמה תפלות השקיע כדי שגם בשבת זו תשמור השבת בנמל חיפה ושם שמים יתקדש.

'האמונה מה למעשה' עמ' 210

ימים ספורים טרם היום הגדול בעוד ההתרגשות בשיאה, התקבלה לפתע ידיעה מדאגיה מהשרות המטאורולוגי כי סערה עצמתית הולכת ומתקרבת לחופי הארץ. הידיעה גרמה לדאגה רבה בלבם של חברי הנהלת הנמל, ובפרט בלבו של המנכ"ל מר זלצמן.

לא רבים ידעו כי מר זלצמן מצוי זה כמה שנים בקשר עמוק עם הגאון רבי עמרם קוף זצ"ל, מי שכנה בפי רבים 'הצדיק מחיפה'. בעקבות הכרותו עם הצדיק התחזק מר זלצמן בקיום המצוות, והוא החליט לעשות ככל שבידו כדי להשבית את הנמל הענק שבראשותו עמד לכמה שיותר שבתות.

כל ספן מתחיל יודע כי המבנה הרחב של האניה משמש פעין 'מפרש' ביחס לרוח. ככל שהאניה גדולה יותר כך ההתנגדות לרוח מתחזקת, ומחמת כן הקשי לנטוה בעעת סערה גדל. זאת מלבד העבדה שהמנופים הענקיים המיעדים לפרק את האניה מתקשים לבצע את עבודתם נאמנה כאשר הרוח נושבת בעצמה.

ככל שחלפו הימים, והנתונים שהגיעו מהשרות המטאורולוגי הפכו למבססים יותר, כך התחזקה ההשערה כי הגעת האניה ופריקתה יצטרכו להדחות. מלבד שהדבר אמור היה לגרם לביטול הטקס המתכנן, חשש המנכ"ל מאד מהאפשרות שהפריקה תאלץ להערוך בשבת קדש, רחמנא ליצלו.

ביום חמשי בערב כבר הפכה הסערה מתחזית לעבדה מגמרת. תמונות הלון ידעו לספר על המועד המדיק שבו תפגע הסערה בחופי הנמל. אך מנכ"ל הנמל שכאמור חשש מאד מהאפשרות שהאניה תכנס בשעה מאחרת מאד ותגרם לחלול שבת המוני, החליט שלא להתיאש.

בשעה מאחרת הוא שם פעמיו לרב הגדול שעמו היה מתיעץ על כל צעד ושעל, הצדיק רבי עמרם קוף זצ"ל, ובקש את עצתו וברכתו.

רבי עמרם הצדיק, שחש אחריות רבה לקיום הרוחני של העיר חיפה, ראה חשיבות גדולה שבנמל הגדול שהוא בעצם השער של ארץ ישראל תשמר השבת. במשך שנים הוא שפך תפלות רבות כדי שהנמל לא יעבד בשבת, ועתה נחרד לשמע מפי המנכ"ל את הידיעה המרעישה.

רבי עמרם פנה לגדולי הדור ובקשם להעמיר בתפלה למען תשמר קדשת השבת, ובד בבד נעמד לשפך על כך שיח ותחנה.

אותו יום ששי אמור היה להיות יום חג בנמל חיפה. לאחר השקעה עצומה של מיליארדים ועבודת תכנון ובצוע שארכה כמה שנים, סוף סוף יכולים היו מנהליו לברך על המגמר.

ביום זה אמורה הייתה להכנס לנמל אנית הענק 'מאבה' מבית חברת הספנות השנייה בגדלה בעולם - אם-אס-סי. כניסתה של

ביום חמשי בערב כבר הפכה הסערה מתחזית לעבדה מגמרת. תמונות הלון ידעו לספר על המועד המדיק שבו תפגע הסערה בחופי הנמל. אך מנכ"ל הנמל שכאמור חשש מאד מהאפשרות שהאניה תכנס בשעה מאחרת מאד ותגרם לחלול שבת המוני, החליט שלא להתיאש.

אנית המטענים 'מאבה' נגרת לנמל

אנית ענק זו שיכולה להוביל כעשרת אלפים מכולות גבת אחת, התאפשרה רק לאחר עבודות שדרוג מקיפות ויקרות שנגערכו בנמל, והיא אמורה הייתה לסמל את הכנסו של נמל המטענים בחיפה לרשימה היקרתית של הנמלים המודרניים בעולם, כאלו שאניות ענק כ'מאבה' יכולות לעגן בהם.

לכבוד המארע המיוחד הוקם ברחבת הנמל אהל מרוח שבו הייתה אמורה להערוך עם סיום פריקת האניה, מסבה מפארת שאליה הזמנו אישי צבור ואנשי עסקים בכירים מהארץ ומהעולם, שהטריחו עצמם להגיע למקום כדי לחגג עם המנכ"ל מר מגדי זלצמן את ההשג המדהים.

ברכות שאינן נענות באמן

ולאחר מכן לט' ממנו עסה ואפאה, לא יברך עליו לא ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה. זאת לפי שהזכרת שם שמים על דבר מאכל שבא לידו בגזלה נחשבת גאוף (משנה ברוצה קצו ד). ואולם הב"ח (שם) חולק וסובר שגזלה שנקנתה בשנוי מעשה לפני אכילתה, מברכים עליה תחלה וסוף (וראה מגן אברהם' שם שאף מדברי המגיד משנה' חמץ ומצה וזו משמע שסובר כן).

להלכה פתבו הפוסקים, שהגזל מאכל ושנהו לא יברך ברכה ראשונה, אבל אם אכל פת גזולה יברך ברכת המזון, שלפי שחייבה מדאורייתא יש להחמיר ולברך (מגן אברהם' שם; משנה ברוצה' שם). ואולם ה'שלחן ערוך הרב' (שם) פסק שיברך אף ברכה ראשונה.

עניית אמן אחר ברכת גזול

האוכל דבר מאכל שבא לידו בגזלה, לא יברך עליו, לא ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה, ואם ברך אין עונים אחריו אמן. ואולם יש מי שסובר שאם אכל פת גזולה יברך ברכת המזון אחר אכילתו. לפיכך המברך ברכת המזון לאחר אכילת פת גזולה יש לענות אחריו אמן.

מקורות ובאורים:

אכילת גזלה לפני שעשה בה הגזלן שנוי מעשה נחשבת אכילת אסור. זאת לפי שכל זמן שלא השתתה הגזלה, היא שיכת לגזול, ומחייב הגזלן להחזיר לו את הגזלה עצמה, ואם אוכלה הרי הוא עובר בכך אסור, ולא יברך לא לפני אכילתו ולא לאחריה, שאין ברכתו אלא גאוף (שו"ע הרב קצו ב). משום כך אם עבר הגזלן וברך, אין לענות אמן אחריו, כדין המברך על אכילת אסור (ראה משנה ברוצה' קצו ב). וכתב ה'שלחן ערוך הרב' (שם) שהגונב פת ואוכלה, אף על פי שאסור לו לברך ברכה ראשונה, יברך עליה ברכת המזון. לפי שאחר שהפת נאכלה פקע מהגזלן חייב השבתה, ואין עליו אלא חייב דמים. ואף שאכלה הגזלן באסור, מכל מקום לאחר אכילתה היא שלו ו"אין ברכתו גאוף". והנה מקור הדברים הוא במגן אברהם' (ריש סי' קצו), אלא שיש שלושה שנויים בין דברי הרב למגן אברהם: א. המגן אברהם' כתב הלכה זו בדרך אפשר, בעוד ה'שלחן ערוך הרב' כתבה כהכרעה ברוצה [תכן שהסבה לכך היא, שהמגן אברהם' מסתפק אם קנית הגזלה מועילה שיוכל הגזלן לברך עליה ברכת הנהנין וכדלהלן, בעוד ה'שלחן ערוך הרב' (שם ג) פשיטא ליה שמועילה]. ב. המגן אברהם' כתב שהגזלן קונה את הגזלה באכילתה מדין 'שנוי מעשה', ואלו ה'שלחן ערוך הרב' לא הזכיר זאת, אלא כתב שבאכילתה נפקע חייב השבתה. ג. המגן אברהם' נמק שעל הגזלן לברך ברכת המזון אחר אכילת הפת, לפי שהיא מצוה מן התורה, ואלו ה'שלחן ערוך הרב' לא הזכיר זאת, אלא כתב שפיון שבאכילת הגזלה נפקע חייב השבתה, שוב אין הברכה נחשבת לגאוף [ויש לעז' לדעת שו"ע הרב אם דין זה נאמר רק על ברכת המזון, או שגם על ברכה אחרונה אחר אכילת כל מאכל גזול]. אמנם המשנה ברוצה' (שער הצינו' שם ט) חולק וסובר שהגזלן פת ואוכלה, אינו מברך ברכת המזון, לפי שיש לחשש לדעת הסוברים שאף לאחר שקנאה הגזלן יש חשש גאוף בברכתו, ובפרט שהמגן אברהם' כתב דבריו אלו רק בדרך אפשר. אמנם לגבי עניית אמן, כתב בגוטר' אמן' (ח"ב עמ' קכג) שיש לענות אמן אחר הנוהג כדעת המתירים לברך ברכת המזון על פת גזולה.

בעקר דין ברכות הנהנין על מאכל גזול שקנאו הגזלן בשנוי מעשה לפני שאכלו, נחלקו הפוסקים: לדעת ה'שלחן ערוך' (א"ח תרמט א. וראה מגן אברהם' ריש סי' קצו שאף הרמ"א או"ח תנד ד סובר כן) גם הגזלן מאכל ועושה בו שנוי מעשה, כגון הגזלן קמח

עניית אמן אחר מי שאנסוהו לאכל

מי שאנסוהו לאכל, לא יברך לא לפני האכילה ולא לאחריה, גם אם בסופו של דבר נהנה מאכילה זו. ויש סוברים שמברך תחלה וסוף. ומכל מקום אם ברך עונים אמן אחריו.

מקורות ובאורים:

הרמ"א (או"ח רד ח) פסק שמי שאנסוהו לאכל לא יברך לפני האכילה ולאחריה, אף שנהנה מאכילה זו, לפי שאינו חפץ בה (שו"ע הרב שם טו. וראה להלן מה שהבאנו בשם ה'חתם סופר'). ואולם המשנה ברוצה' (שם מה) הביא שיש החולקים וסוברים שיש לברך על אכילת אנס הו לפני האכילה והו לאחריה, כיון שסוף כל סוף נגרמה לו ה'נאת הח' מאכילה זו. וראה שם שהביא את הכרעת ה'חיי אדם' (מט ח) שאם אנסוהו לאכל פת כדי שביעה יברך ברכת המזון, לפי שהיא מצוה מן התורה. לאור זאת כתב בספר 'לקט הקמח החדש' (קכד כב), שהשומע ברכה ממי שאנסוהו לאכל, יענה אחריו אמן, כדין המברך ברכה השנויה במחלוקת הפוסקים (ראה באור הלכה רטו ד).

גם לדעת הסוברים שמי שאנסוהו לאכל פטור מלברך, מי שאנוס לאכל מאכל אסור מפני סכנה המרחפת עליו, צריך לברך עליו תחלה וסוף (שו"ע קצו ב; רד ט). את ההבדל בין מי שאנסוהו לאכל שלגביו פסק הרמ"א שאינו מברך, לבין מי שאנוס לאכל מחמת הסכנה, מבאר ה'חתם סופר' (שו"ת, או"ח סי' רב) כך: "האוכל מרצונו לפקוח גפשו, מברך את ה' שבא פרי זה או לחם זה, שהרי אפילו רק להשביע רעבון מברך, מכל שכן שיברך ויודה שהזמין לו דבר להצילו ממות. וגם אשר בחסדו ותור לו ה' יתברך תורתו ומצותו למען חיותו, ואיך לא יברך?! מה שאין פן מי שפכאו לאכל על פרחו שלא לרצונו, מה יברך שוברא פרי זה, והלואי ולא היה ולא נברא, שהרי על אפו ועל חמתו הוא אוכל". וראה עוד 'משנה ברוצה' (שם) ו'שער הצינו' (שם לח).

שובו בנים שובבי"ם

בדרוש לימי השובבי"ם כותב רבה של קראקא רבי שמעון סופר בן ה'חתם סופר' (מכתב סופר' שמות):

אדם המבקש לתקן את חטאיו, כפי שכתבו חכמי הסוד לעשות בתקופת השובבי"ם, יקפיד בתקופה זו באפן מיוחד "בעניית אמן על כל הברכות" וידקדק לברך ברכות הנהנין כראוי.

הגאון רבי שמעון סופר רבה של קראקא

אמן - קדש קדשים

חכמים אמרו (תקו"ז מ א) כי גדולותה של האמן נובעת מכך שהערך הגימטרי של הש"ת הוא כשול שני השמות הקדושים - 'הו"ה' ו'אדנות'. בכך באר בעל הטורים (דברים כד ב) את הסבה שאמרו חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך": עויד המברך מזכיר בברכתו רק את שם 'אדנות', העונה אמן מוציא בענייתו מפיו הן את שם הו"ה והן את שם אדנות.

יתר על כן כתב המקובל האלקי רבי אהרן הזקן משרדנא בעל ספר 'קרנים', בספרו 'אגרת הטעמים' (מנטובה ש"ב, דף ב):

"כי כל שמות הקדושים כלם כאחד כלולים בלולים סגלים נסתרים מכסים כמסים בתבת אמן... ועליה אומר הפתוב (שעיהו כו ב): 'ויבא גוי צדיק שמר אמונים', רצה לומר כמו שומר האוצר שהוא לפני ולפנים בחדרי חדרים, כך התבה הזאת שהורה והקדושה מקורה יקרה מפנינים... אם פן ראה גם ראה אתה בן אדם כמה רמים, רזים וסודות מסודות על אדני פז... ואיזהו מקומו של אמן - קדש קדשים".

יש קונה עולמו בעניית אמן

על הפסוק הפותח את פרשת עקב: "והיה עקב תשמעון..." (דברים ז יב), מפרש רש"י (ע"פ תנחומא עקב א) שהמלה 'עקב' מתפרשת מלשון 'עקב'. בכך מזרזת התורה על קיום "המצוות השוללות שאדם דש בעקביו".

האדמו"ר רבי יצחק הורוויץ ממעליץ ניו יורק היה אומר: אכן, לגדל הצער יש לכל אדם מצוות שהוא נוטל לזלזל בהן. לעתים נטיה זו נובעת מתוך השוללות שבה נתן לקיים את המצוה, לפי שאנשים נוטים לזלזל במצוה שנתן לקיימה בקלות וללא מאמץ. ואולם על האדם לדעת כי אין דרך למדד את חשיבות המצוות. יכולה להיות מצוה שרבים לא יחשיבוה, ובכל זאת אין ערוף לחשיבותה. כדגמה לכך מביא הרבי ממעליץ את מצוות עניית אמן, ואלו דבריו (ברכת יצחק פרשת עקב):

"למשל אצל בני אדם הפשוטים, יכול להיות שעניית אמן היא מצוה שאינה חשובה כל כך, אבל גדולי תורה ויראים יודעים אשר בעניית אמן הם עושים רשם גדול, כי גדול העונה יותר מן המברך (ברכות נג ב), וגם אמרו (שבת קיט ב): 'כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן'".

ומסים הרבי ממעליץ כי על כך אומרת הגמרא (ע"ז י ב): "בכה רבי ואמר: 'יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים'". בקיום מצוה כמו עניית אמן, יכול אדם להגיע 'בשעה אחת' לדרגה שיש שעמלים כמה שנים כדי להגיע אליה. אף המלה 'עקב' המכוננת כאמור כנגד המצוות הנדשות בעקב כרמזות למעלה שאליה נתן להגיע באמצעות קיימון; 'עקב ראשי תבות: 'קונה עולמו בשעה'".

למערכת וכל מאמינים' שלום וברכה,

כתוב נתיבות שבנגב הנני מודה לה' שזכיתי לגור במקום תורה. אולם לצערי העלונים הנפלאים שלכם אינם מגיעים לאזור מגורי.

אמנם באפן אישי אני דואג שיגיעו לידי העלונים תמידין כסדרם, דרך בני משפחה וחברים המתגוררים בערי הפורזו. ואף היו גם מקרים שחפשתי בגניזה עלונים ישנים כדי להשלים עלון שלא הגיע לידי. אולם כדאי שתקחו בחשבון בעת חלוקת העלונים, גם את ישובי הפריפריה כדי להגדיל תורה ולהאדירה.

ההתחדשות הנפלאה שלכם היא מפליאה. מדהים לראות איך כל המדורים מתמלאים מדי שבוע בחומר עשיר וחדש כמעט המתגבר. מעין האמונה נובע ומרה את כל הקוראים שצמאים לחומר הנפלא שלכם. ישר כח מיחד על מדור ההלכות שמרחיב דעת ומורה דקדוק הלכה בנושא זה חשוב.

כאדם שמקפיד מדי יום על אמירת ברכות השחר בחברותא, גם כאשר אני נקלע למקום שבו אין מכירים אותי, והדבר כרוך לעתים באי נעימות, עלה ברעיוני רעיון פה בענין זה:

ביהי רצון שאחר ברכת 'המעביר שנה' אנו מבקשים: "ותתנו היום ובכל יום לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואינו". וידועה השאלה מדוע מוסיפים לבקש "ובכל יום", הרי מבקשים אנו דבר יום ביומו בקשה זו?

אלא שמדי יום עוד לפני אמירת ברכות השחר, זקוקים אנו לנשיאת חן, כדי למצא חברותא ראויה לברכות השחר בכל מקום. לפיכך מקדימים אנו לבקש עבור יום המחר שנוכח לחן ולחסד ולרחמים ונוכל לומר ברכות השחר לפני מי שיענה אחריהן אמן, ואז בזכות האמן מבטח לנו ש"תגמלנו חסדים טובים".

ואפשר שלכך כרמז הפתוב: "אם נא מצאתי חן בעיניך" שנוכפל כמה פעמים בתורה (בראשית יג ח; ל כז; לג י; מז כט; נ ד; ועוד). "אם נא מצאתי" ראשי תבות אמן. ללמדנו שיש הבטחה לנשיאת חן כאשר מבקשים לקיים מצוות עניית אמן. ומאידך המקפיד על עניית אמן זוכה לחן ולחסד ולרחמים בעיני אלקים ואדם.

בכבוד רב, ש.מ.ר., נתיבות.

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

ברכות ואמן במשנת בעל ההלולא

צדיק באמונתו

מהר"ם א"ש ב"ד בטבת תרי"ב

הגאון רבי מאיר איזנשטטר המכנה מהר"ם א"ש, נולד בשנת תק"ם בעיר איזנשטט, לאביו הגאון רבי יהודה ליב, תלמיד מהר"ם בנעט.

בילדותו למד תורה אצל אביו. כאשר פתח החתם סופר את ישיבתו בעיר מטרסדורף, נמנה מהר"ם עם תלמידיו הראשונים, ובהמשך כאשר העתיק את ישיבתו לפרשבורג, עבר עמו מהר"ם ונעשה מהגדולים ומהחשובים שבתלמידיו.

בשנת תקצ"ה, לאחר שכהן ברבנות בערים שונות, הכתר לכהן כרב ואב"ד בעיר אוגוואר המפעטירה. שם הקים ישיבה גדולה שבצלה הסתופפו מאות תלמידים, וחשבו רבני הונגריה נמנו על בוגריה.

לאחר פטירת רבו החתם סופר בתשרי ת"ר, נחשב רבנו לגדול מנהיגי יהדות הונגריה. המונים הפנו אליו את שאלותיהם, שחלקן התפרסמו בספרו שו"ת 'אמרי אש'.

ב"ד טבת בשנת תרי"ב הסתלק רבנו לבית עולמו, ומנוחתו כבוד בבית החיים שבעיר אוגוואר.

המצבה על קבר המהר"ם א"ש זצ"ל

בספר 'זכרון יהודה' שחבר רבי מנחם איזנשטטר בן מהר"ם א"ש, הוא מעלה על הכתב 'הנהגות ישרות' שנהג אביו הגדול מדי יום. וכך הוא מתאר את הקפדתו לשמע ברכות השחר מפי המתפללים כדי לענות אחריהן אמן (מהד' אוגוואר תרכ"ח, דף יח ע"ב):

"הלך לבית הפנסת או לבית המדרש מעטף בציצית ומכתר בתפליו, ואמרו לפני חמשה או ששה אנשים ברכות השחר, והיה עונה אחריהם אמן כדי להשלים צד"ק אמנים".

